

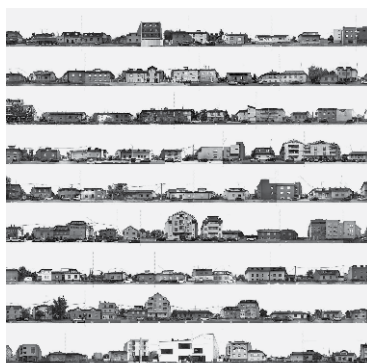

LEO MODRČIN

IZLOŽBA U IZLOŽBI „UMJETNOST I ŽIVOT SU JEDNO: UDRUŽENJE UMJETNIKA ZEMLJA 1929.-1935.”: ANTIVILA IZLOŽBA STUDENSKIH PROJEKATA OBITELJSKIH KUĆA

EXHIBITION IN THE EXHIBITION “ART AND LIFE ARE ONE: THE ASSOCIATION OF ARTISTS *ZEMLJA* 1929-1935”: ANTIVILLA EXHIBITION OF STUDENTS’ DESIGNS FOR SINGLE-FAMILY HOUSES

Exhibition in the Exhibition *Art and Life are one: the Association of Artists Zemlja 1929-1935* under the name *Antivilla* presented selected designs of single-family houses made by the second-year students from the Faculty of Architecture in Zagreb. The *antivilla* is a non-elitist, modest and unpretentious house in the neighbourhood Kanal in the city centre. This neighbourhood has thus provided a spatial and social context in which architects have to work in the absence of any clear and coherent urban planning legislative framework. The exhibition, specifically its architectural part, was conceived by Ivana Ergić and Tamara Bjazić Klarin as a *grand finale* of the Studio 1 course program. In a modest, unpretentious and minimalist manner so appropriate to the concept of an *antivilla* and the Existenzminimum of the single-family houses of the Association members, the most successful students' works were presented in the form of scale models and a lavishly illustrated book of their drawings.

Galerija Klovicevi dvori, Zagreb, 11.2.-1.3.2020.

Autorski tim izložbe: Ivana Ergić, Tamara Bjazić Klarin

Zahvaljujemo Galeriji Klovicevi dvori na ustupljenim fotografijama.

Izložba ANTIVILA poseban je događaj, važan za vrjednovanje pedagogije Arhitektonskog fakulteta i potrebe njena šireg odjeka. Ista je kulminacija nastave arhitektonskog projektiranja Preddiplomskog studija arhitekture i urbanizma, realizirane u sklopu projektantskog Studija 1 kolegija Studio 1 arhitektura Kabineta za stambene zgrade. Projektni zadatak osmislila je voditeljica Studija – izvanredna profesorica Ivana Ergić, i to na poticaj dr.sc. Tamare Bjazić Klarin, više znanstvene suradnice s Instituta za povijest umjetnosti i autorice arhitektonske dionice izložbe „Umjetnost i život su jedno: Udruženje umjetnika Zemlja 1929.-1935.”, koja je željela uključiti i suvremeno čitanje problematike upravo kroz projekte nastale u nastavi arhitektonskih projektiranja, a održala je i uvodno predavanje o arhitektonskim aspektima djelovanja grupe Zemlja i njezinih istomišljenika. U oblikovanju zadatka važnu su ulogu imali i docent dr. sc. Luka Korlaet te asistentica Tamara Relić.

Uz ogradu od pristranosti kao sudionik nastavnog procesa koji je rezultirao izložbom, želim se u prikazu izložbe osvrnuti na nekoliko temeljnih postavki kojima nalazim potvrdu u izložbi Antivila.

Prva je i osnovna da projektantske vježbe imaju validnost koja nadilazi školski okvir, kao i pragmatičnu vrijednost potvrde u stvarnom životu. Poslovična povezanost akademije i realnoga sektora, sveučilišta i društva

nije samo floskula, već imperativ i u našem području djelovanja. Usudujem se sugerirati da se inovacije i napredak arhitektonske discipline mogu jedino dogoditi unutar okvira neke arhitektonske škole. Namjernu isključivost ove teze ne navodim kao ispraznu provokaciju siroji struci, nego kao poticaj debati o stanju arhitekture, kao poticaj samoj instituciji Fakulteta, kojeg su članovi po definiciji i pedagozi i djelatni arhitekti, ali i kao isticanje vrijednosti ove izložbe da potakne takav dijalog. Nadam se dokumentaciji izložbe u nekomu drugom, trajnom mediju u skoroj budućnosti.

Druga se postavka odnosi na temu silabusa koji povezuje školski zadatak s povijesnim, misaonim, socijalnim i prostornim okvirom djelovanja arhitekata unutar grupe Zemlja. Njihov se rad afirmira kao putokaz za vrjednovanje stanja stambene arhitekture danas. Suvremeni arhitekti, ili barem temeljni cilj njihova odgoja na Fakultetu, ne bi trebali biti promatrači društvene matrice ili kurentnih zakona tržišta, već bi trebali biti perpetualni agenti promjene, elitne postrojbe popravka društvenih zala. Ambicija je, dakle, da se projektom zadatku „moje prve kuće” daje kulturološka relevantnost povrh obične školske etide jer je obiteljska kuća oduvijek imala snagu arhitektonskog manifesta. Sada je, na očigled šire i stručne javnosti, poprimila formulaični oblik tržišne robe kodificirane besmislenim i predvidljivim setom građevinskih

proizvoda koji su bliži filozofiji prodajnih centara Bauhaus negoli filozofiji škole Bauhaus – ishodišne institucije međuratnoga europskog modernizma. Usprkos tome što se obiteljske kuće prosječne suvremene arhitektonske produkcije i tržišta zaodijevaju u već istrošen pojavni vokabular originalnoga Bauhausa, 100 godina nakon njegova osnutka, a da se u njega ne ugrađuje filozofija suvremenog trenutka, općih društvenih stanja i načina građenja po mjeri globalnoga ili pojedinačnoga društva, ili cijeloga planeta.

Arhitektonska dionica izložbe „Umjetnost i život su jedno” predstavlja djela arhitekata članova grupe Zemlja, ali i njihovih gostiju, većinom profesora i daka *alternativne* škole arhitekture Drage Iblera na Akademiji likovnih umjetnosti – alternativne našoj, također stogodišnjoj školi arhitekture. Putem odabranih radova kolegica Tamara Bjazić Klarin elokventno progovara o paradoksu na razmeđu progresivnih stajališta, istraživanja i agitacije novih, progresivnih vrijednosti s jedne strane te, s druge strane, uglađene, elegantne i perfektno iscrtane i realizirane arhitekture za novu građansku klasu, koja jedino može konzumirati i sponzorirati naprednu arhitekturu svoga vremena i preporučiti svoje gradove injekcijom suvremenosti. Tek je sljedeća generacija arhitekata, a i neki mladi izdanci Zemlje poput Drage Galica, realizirala svoje društvene ideale u velikom mjerilu *no-voga društva* ili upravo obrnuto poput Stje-

pana Planica – glasogovornika progressa u doba uzleta građanskog sloja, a poslije čuvara građanskog ideala – u projektima skromnih, intimnih obiteljskih kuća u doba uzleta masa. Čini mi se imperativom da na tome tragu mladim arhitektima postavljamo pitanja WHW: što, kako i za koga? – odnosno da ih odgajamo za povlaštenu ulogu *buntovnika* protiv statusa quo koji sami postavljaju relevantna pitanja. Intenzivno ih učimo temeljima arhitektonske pismenosti koju donose suvereno baratanje funkcionalnim sklopovima, inženjerska logika, matematička preciznost i građevna tehnika, pa i specifičan likovni senzibilitet, ali to su tek nužni preduvjeti za trenutak odrastanja u kojem i prva kuća mora odgovoriti na neka bitna pitanja. Kuća nije stroj za življenje, nego stroj za preživljavanje. Tu uključujemo i preživljavanje vlastite struke.

Treća se postavka dotiče gradotvornog potencijala arhitekture obiteljske kuće unutar isplanirane urbane matrice, pri čemu se radikalizira sukob urbanističkih parametara i pokušaja njihove subverzije kao suvremena manifestacija autorske težnje individualnom, osobnoj ekspresiji – i autora i naručitelja te arhitekture. Naselje Kanal rezultat je gotovo matematičke impostacije slobodnostojecih i dvojnih kuća u matrici bloka pravokutnih i trapeznih i trokutastih oblika s trgov – parkom kao centralnim prostorom, zapravo za današnje vrijeme visokohumanistički odgo-

vor na socijalne potrebe, tj. stambeno zbrinjavanje nižih društvenih slojeva. Sto godina kasnije osnovna je isprojektirana matrica obiteljskih kuća, prizemnica i katnica uvidanih prema susjedu potpuno transformirana. Novogradnje su plod jednoga novoga urbaniteta, organične distorzije stroge geometrijske potke urbanističkog plana, u osnovi divlja nadogradnja originalne matrice koja vodi u potpunu individualizaciju projektantskog postupka, nepatvoreni individualizam arhitekta *auteura* koji se ne skriva pod krinkom korisnika ili diktata tržišta. Možemo li ga i moramo li ga provoditi, tj. podučavati? To je bilo pitanje – polazište studentima koji projektiraju zamjenske građevine, svaki na svojoj parceli unutar zadanoga bloka.

I, na kraju, četvrta se postavka dotiče izravno fenomenologije obiteljske kuće i mogućnosti da se na osnovi izloženih projekata detektira stanje suvremenosti koje se materijalizira obiteljskom kućom kao temeljnom manifestacijom arhitekture određenoga trenutka. Iako kuće imaju minimalan prostorni program gotovo sukladan većem stanu, pokušale su zauzeti svaku česticu u cjelini, uokviriti je i zauzeti i vanjski prostor te ga integrirati u prostor kuće. Reakcija je to na visoki urbanitet neposredne okoline, ali i pokušaj izolacije, intimne enklave u velikom gradu. Kuće su raščlanjeni prostori, topografije koje se ne šire prema vanjskom prostoru, već ga gutaju i inkorporiraju u sebe. Istovremeno one pre-

govaraju odnos sa susjedima, pojmom privatnosti, ali i mogućnost zajedništva, kako unutar same kuće tako i sa susjedima. Kuće pokazuju i svijest o neposrednom okolišu u kojem se nalaze; orijentacija je možda manje važna od zaštite od gradskih zagađenja bukom, svjetla, prometa. Ako je grad najviši fizički oblak kolektivnog znanja, unutar njega treba stvoriti vlastitu ekologiju za preživljavanje i tijela, a napose duha, svoju kuću. A tek smo na drugoj godini!

* * *

Mentori: Alenka Delić, Ivana Ergić, Mladen Josić, Luka Korlaet, Ljubomir Mišević, Leo Modrcin, Lea Pelivan, Tamara Relić, Marina Šimunić-Bursić, Nino Virag

Studenti odabranih projekata: Fran Bakarić, Mara Benić, Rebecca Bobetko, Damjan Borovina, Lucija Božičević, Marta Bunjan, Mihaela Cobenz, Lucija Čurković, Filip Galic, Klara Gazda, Viktorija Genzić, Doria Gobić, Tin Hejljić, Fran Hodalj, Sanja Hokal, Lucija Jung, Fran Klarić, Karla Klobučar, Jurica Koren, Paola Kostrenčić, Dora Kovačić, Petar Kukec, Ivona Lovrić, Marko Ljubas, Matej Maslovar, Ana Mendica, Tomislav Neumann, Matej Orkić, Dea Peruško, Lora Pleskina, Julija Punčec, Barbara Srček, Marta Šarar, Vid Šobat, Bernard Matej Štimac, Anja Tihomirović, Kaja Terze, Nikola Toplek, Tvrtko Ževrnja, Bruno Vidošević, Jakov Vranković, Dubravka Zidić, Bruno Žganjer Šram.